

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja trikrat na teden, v torek, četrtek in soboto, ter velja po pošti prejemati, za avstro-ogerske dežele ali v Ljubljani s pošiljanjem na dom, za celo leto 10 gold., za pol leta 5 gold., za četrt leta 2 gold. 60 kr. Za tuje dežele za celo leto 12 gold., za pol leta 6 gold., za četrt leta 3 gold. 25 kr., a. v. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petiti-vrste 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača štempelj za 30 kr. — Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani na celovski cesti v Tavčarjevi hiši „Hotel Evropa“.

Opraviništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila t. j. administrativne reči, je v „Narodni tiskarni“ v Tavčarjevi hiši.

Slovenska adresa.

I.

Kar smo mi v „Slovenskem Narodu“ od početka zasedanj deželni zborov od kranjskega, kot vsem Slovencem središčnega in moralno ne samo kranjske temuč vse Slovence zastopajočega zbora odločno zahtevali, v čemer so nas češki in drugi slovanski časopisi podpirali: namreč, da se kranjski deželni zbor v imenu Slovencev odločno izreče v denasnjih, avstrijskim Slovanom neugodnih političnih časih zoper politiko zatiranja Slovanov in centraliziranja avstrijske države, — to smo dosegli 4. decembra v kranjskem zboru. Večina narodnih poslancev je precej kot predlog prinesla adres o na cesarja, v kateri se korektno državopravno stališče, katerega nam je zavzemati, dovolj odločno poudarja. To adres o kranjskega deželnega zbora smo svojim bralcem priobčili v zadnji številki na čelu svojega lista. Predno daljšo besedo govorimo, rečemo v imenu slovenskega naroda v tem slučaju: slava onim, ki so to adres o prinesli in jo podpisali.

Kakor so naši bralci videli, poudarja ta slovenska adresa principe prejšnjih adres in izreka, da se tega drži, kar je zbor v enacih izjavah prejšnja leta že prestolu predložil. Obžaluje se v imenu Slovencev, da so intrige vrgle pošteno ministerstvo Hohenwartovo, katero je hotelo pomirjenje med narodi v Avstriji narediti s tem, da bi država bila vsem narodom enako pravična. Adresa graja, da se protizakonito v šolskih stvareh ravna proti narodnim koristim med nami, da se slovenskemu narodu še zdaj kratijo pravice in enakopravnost v šoli in uradu. Poudarja dalje posebne krivice, ki se kranjskemu delu Slovenstva godé, izreka se adresa za načela oktoberske diplome in proti sleparstvu „takoimenovanih“ direktivnih volitev.

Očitati bi se moglo tej adresi, kar smo jej na prvi pogled tudi mi očitali, namreč da je v onih črtah, ki omenjajo korén vseh družih nedostatkov, državopravno vprašanje avstrijsko — premehka, premalo odločna, da glavne ideje programa naše narodnosti, zedinjenja Slovencev niti ne omenja. Ali adresa se naravnost sklicuje na dve prejšnji adresi deželnege zbora in zatrjuje, da slovenski narod še vedno enako govori. Kako pa se one adrese glase? Adresa 30. avgusta 1870 pravi med drugimi:

„Vašega ces. in kr. apost. Veličanstva vladi bode pri tem tudi mogoče, sredstva in pota najti, da bi zadostila slovenskega naroda več ko pred 25 let izrečeni, in potem vedno glasneje ponavljani živi želji po združenju vseh pokrajin, koder prebiva, v eno administrativno, in kolikor mogoče državopravno celoto. — Združen bo slovenski narod ne samo svoje pravice in koristi lahko varoval, ampak se tudi za skupne državne namene s tisto trdnostjo potezal, ki mu jo bo združena moč dajala. — Slovenci bodo živ, samosvesten, trden jez proti Vašega c. in kr. ap. Veličanstva in cesarstva sovražnikom, naj si pridejo od severa ali juga.“

Adresa 14. okt. 1871, na katero se letošnja tudi sklicuje in jo odobrava, pravi med drugim: „Kakor naj Nemci popolnoma nečaljeni ostanejo

v narodnih svojih pravicah, tako mi želimo, da se tudi drugim narodom enaka pravica ne le zagotovi, ampak tudi dejansko podeli. V tem oziru se predrzujemo prositi, da se naš slovenski narod v onih deželah, v katerih je zedinjen z Nemci ali Italijani, postavi pod varstvo takih deželnih postav, kakoršno je Vašega Veličanstva vlada predložila češkemu deželnemu zboru. — Tako bodo Slovenci, ki se neomahljivo zvesto držé Vašega Veličanstva prestola, mogli ohraniti narodnost, dokler Vašega Veličanstva vladine bo mogoče najti sredstva in pota, da, kakor smo željno prosili v prepokornem pismu od 30. avgusta 1870. l., zedinini njihove zemljepisno stiskajoče se zemlje v eno upravno in kolikor mogoče v državopravno telo. To preponižno prošnjo se predrzujemo tem več ponoviti, ker je njena spolnitev bistvena pogoja ne le obstanku in razvitku slovenskega naroda, ampak tudi varnosti jugozahodne meje vesoljnega cesarstva.“

(Dalje.)

Deželni zbori.

Kranjski deželni zbor.

(9. seja 4. dec.) Zapisnik se bere slovenski. Dr. Razlag izroči prošnjo v Zagrebu učečih se Slovencev za podporo. Ta prošnja in še nekatere druge se izroče finančnemu odseku. Zavinišek interpelira, ali hoče vlada v dogovoru s hrvatsko vlado most narediti čez Kolpo pri Vinici. — Auersperg odgovarja na dr. Supanovo interpelacijo zavoljo eksekucij v bistriškem okraji, rekoč, da so se polajšave dale pri pobiranju davka, da pa se nij tako ostro eksekviralo, kakor interpelacija pravi, in da nij povoda eksekucije vstaviti, ker je bila letos tam dobra žetev.

Dr. Poklukar v obširnem govoru utemeljuje svoj predlog, naj se deželni zbor izreče za loško in proti predilski železnici. Predlog se izroči gospodarskemu odseku.

Pet. Kozler utemeljuje svoj predlog, naj deželni zbor presoja, kako postava za uravnanje zemljiškega davka streže kranjski deželi. Sploh je znano — pravi, — da je naša kranjska dežela z zemljiškimi davki preobložena, bolj nego druge dežele. Vlada in cesar sam sta to priznala. Zato te ima po postavi od 24. maja 1869 zemljiški davek po novem katastru uravnati, tako, da bi bile vse dežele enako merjene. Postavljene so deželne in okrajne komisije. Ene so delo izvršile, ene še ne. A nijso delale povsod enako, temuč postava se je različno tolmačila. Po vsem tem se je bati tega nasledka, da bode naša dežela ali vsaj nekateri okraji zopet z davki primerno bolj obložena nego druge dežele. Temu se mora deželni zbor vstaviti. Zato govornik predlaga, naj se cela zbornica kot odsek konstituirala, da nasledke takega postopanja preišče in potrebne korake stori.

Predsednik naznani, da se bode zbornica po končani seji kot odsek konstituirala.

Poročilo šolskega odseka ozir načrta postave o uravnavi doneskov iz zapuščin za normalni šolski zaklad se po odsekovem nasvetu sprejme.

Poročilo deželnega odbora o dovolitvi priplače iz deželnih novcev za breg branéče stavbe na desnem bregu Save nad Kranjem — ravno tako.

Poročilo o peticijah in prošnjah. Mlademu slovenskemu slikarju J. Šubicu v Benetkah se za daljnje izobraženje dovoli 200 gl. podpore. Dežel-nemu knjigovodji se za 100 gl. plača poviša, ravno tako (z neznamno večino) tudi oficijalu Hofmanu na predlog Kromerjev, katerega je dr. Razlag podpiral. Dr. Pestotniku se dovoli, da njegova v cesarski službi odslužena leta štejejo pri odmerjenji pri-prihodnje pokojnine. — Dovolj se 1500 gl. za učitelje, obrtnike in male gospodarje za dunajsko svetovno izložbo. — O vrhniških občinskih volitvah je zbor sklenil priporočiti vladi, naj jih potrdi, glede Muleja pa zbor nij kompetenten govoriti. — Glede obsojenih 60 bohinjskih kmetov se sprejme na dr. Razlagovo in Turnovo (priporočilo posebna adresa na cesarja).

O poročilu finančnega odseka za ločitev vodstva od upravištva v deželnih dobrodelnih napravah se vname ostra polemika med dr. Bleiweisom in Kromerjem, kateri poslednji je bil strasten, kakor vselej. Ravno tako pri poročilu o začasnih porabi posameznega oddelka deželne posilne delavnice za mirne blazne.

Kot predlog pride naposled adresa na cesarja na vrsto, izročena po dr. Bleiweisu in 18 tovarišev, katero smo zadnjič na čelu lista prinesli.

Goriški deželni zbor.

(Izv. por.)

(8. seja 4. decembra) ob 5. uri zvečer. Nazoč je, tudi državni finančni minister baron Pretis.

Deželni glavar naznanja, da je dobil dopis, v katerim je napovedan začetek državnozbornske sesije 12. t. m. z opazko, da se bo moralo tedaj poprej skleniti deželno zborovanje.

Poslanec Faganel bere dve interpelacije; v prvi vpraša, ali misli vlada v okoliščini priti zaprekam, katere prizadeva javnemu občevanju potok Oseljansček na državni cesti pri Šempasu? v drugi pa, ali se bo delal kos nove državne ceste med Vertovinom in Ferničami? Vladni zastopnik zagotavlja, da predloži interpelacijo vladi.

Na to odgovarja vladni zastopnik na interpelacijo poslanca Del Torre-ja, stavljeno v zadnji seji zastran postave, s katero je naložil deželni zbor davščino na prosto pašnjo čebel. Iz odgovora se posnema, da stvar nij še dozorela pri ministerstvu.

Postava, s katero je izvršena cesta od Medje do Verse mej skladovne, se potrdi v zadnjem branji.

Poslanec Černe poroča o vladnem predlogu zastran premenitve §. 34 postave v šolskem nadzorstvu. Bere poprej slovensko poročilo, potem italijanski prevod. Odsekov predlog se vjema z vladnim, samo obema zastopnikoma učiteljstva jemlje sklepavni glas in jima pripušča samo posvetovalni, to zarad tega, da se vladni vpliv ne pomnoži.

Vendar so se poslanci slovenski in italijanski pred sejo drugače porazumeli, kakor je kazalo pozneje glasovanje. — V javni seji je zagovarjal vladni predlog samo cesarski zastopnik in sicer prav nujno, opazivši, da bi odsekovega predloga vlada nikakor ne potrdila. — Pri glasovanju je padel odsekov predlog, a ker nij nihče podpiral vladnega, se o tem še nij moglo glasovati in tedaj ostane za zdaj pri starem. G. minister je zastoj

prišel v Gorico. Poslanci, Slovenci in Italijani so menda sodili o vladnem predlogu, da sicer nij prazen in da bi se morda z dotično premembo šolstvu v kakem oziru tudi koristilo — toda „timeo Danaos et dona ferentes“. Vlada je deželnemu šolskemu svetovalstvu že med letom pokazala par- kelj germanizovanjskih namer, in teh se pri nas bojé Italijani in Slovenci! Že prav tako!

Prav temeljito je poročal tudi dr. Abram o prošnji mnogih občin za preuredbo deželne po- stave 3. novembra 1863 zastran povračila bolniš- ničnih stroškov. Dokazal je jasno, da ne vedó kaj delajo, in sprejel se je brez ugovora in enoglasno prestop na dnevni red o tej prošnji.

Poslanec Candussi bere na to poročila o ra- čunskih sklepih treh po deželnem odboru oskrbo- vanih zalogov. Dotični predlogi se potrdijo brez ugovora.

O zadnji točki poroča poslanec dr. Pajer v odborovem imenu in predlaga, naj dovoli deželni odbor 14 tisoč in toliko goldinarjev iz glavnega zaloga za uboge, da se dozida tukajšnji bolniš- niči milosrčnih bratov stransko poslopje za pri- hranjenje norcev.

Temu predlogu ugovarja prav temeljito dr. Maurovich, dokazuje, da je dež. odbor o tej za- devi prepovršno postopal, ker nij preskrbel nobega zdravniško izvedenskega operata o tej zadevi; meni, da tudi nikakor pametno, da se združi norišnica z bolnišnico, ker je tako združenje nevarno to- liko prihranjenim norcem, kolikor navadnim bol- nikom. Predlaga, naj se stvar vrne odboru z na- ročilom, da se ima pogajati z Istro in Trstom za- radi naprave skupne norišnice. Dr. Pajer dokazuje nujno potrebo, da se po odborovem predlogu pre- skrbi za prihranjenje norcev, ker se nij nadjati, da bi bilo mogoče napraviti skupno norišnico. Pri glasovanju obvelja odborov predlog.

Del Torre interpeluje vladnega zastopnika, od kot to, da je državna cesta proti Podgori tako zanemarjena in ali je ne misli vlada bolje vzdr- ževati?

Vladni zastopnik hoče predložiti iterpelacijo vladi. (Tega se menda nij spomnil, da ima pod isto streho s svojim uradom in celó pod svojo komando pristojni c. kr. stavbeni urad!)

Seja je končala ob 7¼ uri zvečer. Prihod- nja bo jutri ob 5 popoldne.

Dopisi.

Iz Zagreba 2. dec. [Izv. dop.] Magjari še nijso svoj parlamentarni škandal in svojo vladino mizerijo prebili in prebavili, pa vendar že spet halabučijo na elaborat naše regnikolarne deputa- cije. „Pesti Naplo“ prinesel je dopis od „ustja Drave“, prav za prav pa iz Oseka, v katerem se dvojna misel izreka: 1. da elaborat naše regn. deputacije meri na utemeljenje jugoslovanskega kraljevstva (in to je huda pregreha v magjarskih očeh) in 2. da se ž njim razdira ma- gjarska država („magyar állam“ ne, pač pa „ma- gyar orszag“). Naplo-ov dopisnik pravi, da se hrvatska narodna stranka nikoli ne bode z idejo državnega zaedinstva med hrvatsko in ogersko kra- ljevino sprijateljila, pod enim pa trdi, da je unijo- nistična (magjaronska) stranka še zmirom tako jaka v deželi, da bi se mogla ž njo kaka poli- tična akcija izvesti. Dopis končuje s tem, da naj se dogovori razbijó. — Tako piše magjarski vladni list „Pesti Naplo.“ Po tem soditi, stoji naša stvar precej slabo.

Od kar je ogerska država z Avstrijo politično zvezana, rogoborili ste se v njej zmirom dve stranki: avstrijska in protiaustrijska. To vidimo tudi denes. Deakova stranka predstavlja avstrijsko, opozicija pa protiaustrijsko stranko. Faktum, ki se ne da ničem prikriti, je, da se Deakova t. j. avstrijska stranka ruši. Ona je že celo tako osla- belá, da Lonyaya proti navalu opozicije nij mogla več zadostno obraniti, kakor nam namreč glasovi iz Pešte javljajo, je Lonyayevo ministerstvo demi-

sijo prosilo. Iz katere stranke se bo novo mini- sterstvo vzelo? Pri nas se dvoji, da so Deakovci še tako jaki, da bi mogli iz svojega krila še eno ministerstvo poroditi. Njim se bo to pripetilo, kar našim Rauhijancem: iz stranke skrčili se bodo v neodločilno kliko. „Sic transit gloria!“ Vpraša se pa: s kom bomo mi ugovarjali? Mari z Dea- kovci, ki so z eno nogo že v zgodovinskem grobu? Oni nam ne morejo nobenih poroštev več dati za stalnost ugovoriti se imajočih državopravnih usta- nov. Ali hočemo ugovarjati z opozicijo, ki še nij na vladnem krmilu? Za sedaj nam ne preostaje drugo, nego oprezovati, dok se situacija ne izčisti. Žalostno je pri tem samo to, da med tem Vaka- novič po svojej volji po deželi harači. Nikogar nij, ki bi ga v tem zadržal.

Iz Pešte 3. dec. [Izv. dop.] Lonyay je tedaj šel! Vse naše politične stranke so s tem za- dovoljne, celo Deak sam. Proti koncu krize pri- zadeval si je Lonyay na vse pretege, da novo ministerstvo sestavi, pa vse zastonj: kateremu je god kak portefenil ponudil, vsak mu je demon- strativno-zaničljivo hrbet obrnil. Prošnjo demisije motiviral je s tem, da ga njegova stranka nij za- dostno izdatno podpirala. Zgodovina bo njegovo ministrovanje imenovala ministrovanje „nečistih rok“. Kriza vršila se je nenavadno naglo. Od Csernatonyjevega napada 18. novembra, pa do 1. decembra niti polnih četrinajst dni nij! Sestavljenje novega ministerstva je prevzel Szlavy, ter svoj kabinet tudi že popolnil. Ministerstvo trgovine je prevzel Zichy, dosedanji guverner na Reki, mini- sterstvo domobranstva pa Hóllan. Vsi drugi mi- nistri so pridržali svoje portefeulle. Szlavy je gla- soval za Simonyjev predlog: naj se vsi državni ugovori zadnjih šest let drž. zboru predložijo, in temu glasovanju se ima valjda zahvaliti, da je denes ministerski predsednik. Ž njim se boče brž ko ne tudi milost opozicije kaptivirati. Vpraša se pa: kakošne politične barve bo Szlavyjevo mini- sterstvo? Odločno pač nobene. Vpraša se nadalje tudi to: na katero stranko v našem drž. zboru se bo opiralo? Brezpogojno pač na nobeno. Szlavyjev kabinet ne predstavlja vlade, vzeto iz naše parla- mentarne večine. Zakaj ne? Zato ne, ker se pri razpadanju Deakove stranke niti prav ne ve, katera stranka ima večino. En del Deakovcev utegne Szlavya podpirati, drugi Deakovski elementi se bodo njemu nasproti neutralno držali, opozicija bo oprezovala, in — ob tem položji bo Szlavyjevo mi- nisterstvo če že ne honetno živelo, vsaj od dana na dan životarilo, dok tudi njega opozicijska bura nekega dne ne odpihne. Naši junkeri Szlavyn tudi to zamerijo, da nij aristokrat, kajti naša aristokracija je do sedaj ministerske portefeulle kot svojo izključljivo doméno smatrala.

Naš satiričen list „Borzsem Janko“ pridonaša o hrvatskem vprašanji take karikature, o katerih se more reči, da niti nijso satira, niti humoristika, niti dovtip, ampak to, kar se v navadnem življenji klafarska svinjarija imenuje. Tudi to je znamenje magjarske uglajenosti in magjarske salonske finoče.

Iz Rusije. [Izv. dopis.] (Konec.) Odkar je rusko občestvo jelo pečati se z osodo kmeta, se je že veliko pisarilo o njegovem žalostnem stanji, in ugibalo to, in ono, kako bi se mu dalo pomagati. Šole so sicer pripoznane za najvažnejši pripomoček k povzdigi nas iz tisuč in tisučletne dremote, pa njihov sad uživa le ta za- rod, ki se je učil, očetje pa morajo živeti in umi- rati v materijalnem in duhovnem ubožtvu. Velikrati pa je revščina tolika, da kmetič ne more biti brez pomoči svojih otrok tako, da jih v šolo pošiljati ne more. Treba je kmetu pomagati koj in taka pomoč se je našla v šolskih posojilnih društvi, iz katerih se je prvo osnovalo 1866. l. Sedaj šte- vilo njih bistro raste, kar jasno kaže, da društva dosegaajo svoj namen.

Glavni pomen teh društev pa je v tem, da rešujejo vprašanje, na katero nacionalna ekono- mija ne gledé na svoj veliki uspeh do sedaj nij mogla odgovoriti, ali bolje, nij hotela meniti se

zanj, popolnoma zanemarjaje teorijo narodnega kredita in ne uresničevaje ga v dejanji. Veda in praksa ste globoko in pridno obdelale vsa različna vprašanja o kreditu pozemeljskem in kupčijskem, kredita narodnega v ožem smislu, dostopnega ve- čini naroda, pa se ni dotikala. Ta kredit, ki ima posebno v Rusiji toliko važnost, kjer so velika večina zemljedelci s svojo zemljo ali pa z občin- sko, ne kakor v drugi Evropi, kjer je procent kme- tov posestnikov veliko manji, ima pa neke posebnosti, brez ohranjenja katerih bi ne mogel dosegati svojega namena in sicer: on mora biti mesten (lokalen), osoben, in mal. Kredit ima biti mesten, ker drugače so stroški, ki jih ima kmet peljaje se ali gredé daleč za posojilom, toliki, da se dobiček od posojila ves ali vsaj večidel nanje potrosi. Osoben mora biti, ker osobne sposobnosti, osobna delavnost in gotove npravne lastnosti, n. pr. vest- nost so edino porošstvo, ki ga more dajati prosti narod za svoj kredit tam, kjer zemlja večidel nij lastnina osobna mari občine, in posamezni torej nanjo dolga delati ne more. Nazadnje ta kredit ima biti mal za to, ker skušnja vseh kreditnih ustanov uči, da tam, kjer sta mali in veliki kredit skupaj z enakimi pravicami, poslednji gotovo pr- vega zatira in v svojo korist jemlje svobodne zneske, ki so v blagajnicah banke.

Ko so prvič vpeljali posojilno-branilna dru- štva, so nekateri ustanovniki prezrli to okoliščino in dopustili različne paje in različna posojila in tako zmešali operacije malega kredita z operaci- jami bolj velikega. Se ve, da namena nijso do- segli, dokler nijso odkrili za vse enakega kredita, zakaj združenje ekonomičnih interesov se še ne dosega, če se mešajo vsake vrste krediti in potem pokrivajo z občo firmo vsestranskega kredita. Kajti to vez, ki bi pomirila veliki kredit z malo kupčijo, obrtnijo in malimi potrebami naroda, to je glavna naloga sedanjih ekonomičnih društev in sedajne vede. Posojilno-branilna društva, če tudi ne poma- gajo vsem potrebam naroda (tega sploh še dolgo človeštvo ne bo doseglo), vsaj gotovo odkrivajo ekonomični stan naroda in dajo vedi tako obilni vir, kakoršnjega bi ona sama na sebi ne našla.

Če so asocijacije potrebne v Evropi, in da so, to se vidi iz množičnega se njihovega števila, potrebne tam, kjer so večina naroda n. pr. v An- gliji fabrični delalci, ki nemajo ni svojih hiš ni zemlje, tem bolj so potrebne v Rusii, kjer so, ka- kor smo že omenili, velika večina naroda kmetje, obdelajoči svojo zemljo. Zakaj ena iz elementar- nih resnic narodnega gospodarstva je to, da no- beni obrtniji nij tako treba delati stroškov, kakor zemljedelji, če hoče napredovati. Ker pa tako zboljšanje kmetije ubogemu kmetu nij mogoče brez posojil, zato je prvi pogoj za uspeh kmetovanja kredit. Kolikšen ima biti, na kaki čas, koliki paji, koliki ukлади, to naj bolje uči skušnja, in vsi ti faktorji se gotovo menjajo v različnih krajih raz- lično.

Lehko se pa še razume, da kredit sam na sebi ne more vselej pomagati, on celo škodi lahko, če se posojilo ne more porabiti tako, da se zaslu- žijo obresti od posojila in še potreben zaslužek za živež obleko itd. Zato je vprašanje o posojilno- hranilnih društvi terno zvezano z vprašanjem o productivnih asocijacijah. Da bi se vse to uresni- čilo pripoznavajo za potrebno trojne pomoč: čast- nih osob, zemstev in vlade, častnih, da bi obra- zovali asocijacije in jih iz začetka vodili, dokler bi kmetje sami ne mogli jih prevzeti v svoje roke, zemstev, da bi dajala posojila društvam in vlade, da bi hitro dovoljevala društva in dajala kako ga- rancijo kreditu asocijacij in društev. Vsi ti trojni faktori tudi res pomagajo, kakor se bo nekoli raz- videlo iz sledečega kratkega pregleda nekaterih sedanjih posojilno-branilnih društev, posnetega iz naznanila o stanu teh društev od 12. novembra t. l. predsednika petrogradskega oddela o selskih pos.-bran. društvi kneza Vasilčikova.

Vseh takih društev, potrjenih in že začevših svoje delovanje je do sedaj v Rusiji 117, 60 pa

še čaka tiska svojih pravil v senadskih Vjedom, brez katerega se društvo odkriti ne sme; s temi je torej vseh narodnih bank 177. 1. avgusta 1866. l. je bila odkrita prva taka banka, potem pa se tri leta na tem polji nij delalo skoraj nič, od 66. do 69. l. nij bilo ustanovljene ni ene take banke, poslednje leto pa se je zbudila teoretična zanimivost asociacij, jeli so izučevati razne zisteme, nemške Schulze-Delitscha in Lassalla, francoske in druge. 70. l. pa so nekateri prijatelji naroda jeli to vprašanje obdelovati praktično gledé na Rusijo, in to leto je bilo odkrito 13 društev. Ob enem so bili odpravljeni razni zavržki administrativnega in policijskega značaja, to je, dosegli so, da je administracija raje in hitreje dovoljala društva in da se policija nij mešala vmes, kakor prej, ko nijso prav zaupali temu početju in sanjarili o političnih namenih. Vveli so normalna pravila, vsled katerih se dovoljuje društvo v 14 dneh, dobili si pomoč ministra financ, sočustvije vlade sploh, občestva in zemstva. 1871. l. se je osnovalo še 73 društev in v nekončnem še 1872. l. 119, iz katerih 60 še čakaje, da pridejo na vrsto, da bodo potrjena.

Do sedaj odkrite narodne banke so raztresene po 29 gubernijah in v njih po 63 ujezdih (okrogih). Največ jih je na severji, najmenj na jugu in izhodu in sicer deloma zavoljo blizote stolice, kjer je prav za prav ta misel dozorela, posebno pa po uplivi teh delavcev zemstva, ki v Rusiji vodijo vso to stvar. Ti gospodje so pričeli sami s primeri, in potem to misel razprostranjali v zemstvih, ki se je čedalje bolj prijemljó. Na prvem mestu po številu bank (30) stoji novgoradska gubernija, za njo sledi tverska (12), petrogradska (11) in morkovska (9), v drugih jih je po šest, po tri in tudi po eni.

Vlada je do sedaj z denarji pomogla le eni (pavlovski) banki s posojilom 25 tis. Zemstva 6 gubernij in 1 ujezda pa so posodila 36 bankom 1635 or. 33 častnih oseb pa 271 gor. Iz polnih računov 27 društev se vidi, da je število členov, torej tudi količestvo členskih vnosov naraslo do precejšnje proporcije 5 : 1, da so društva izporodila si na svoje operacije še enkrat toliko kolikor iznaša pajeve kapital členov, da so se delali vkladi več ko na $\frac{1}{3}$ pajevega kapitala, da so za izposojeni denar društva dobivala skoraj povsodi 12% na leto, plačevala pa od ukkladov le 6—9%, od posojil pa 5—9% na leto in nazadnje, da je dividenda bila visoka in dohod prekosil razhod četirikrat. Členov je bilo v teh 27 društvih (o drugih še ni računa) 1. januarja 1872. l. 5073, pajeve kapital 25565 r. 90 k., ukkladov 10911 r., posojil je bilo dano 1871. l. 134890 r. 57 k.

Oddeli o pos.-hran. društvih delajo uspešno, obračajo se k „gubernskim zemskim sobranjem“, da bi podpirala kredit teh društev še bolj ko do sedaj in prej ali pozneje bodo pač dobro razumevši prid vse države in naroda zastopniki gubernij povsodi uslišali glas teh blagih mož, ki sedaj tako skrbé, da bi se povzdignil kmet, in osvobojen od osobnega rabstva ne pal v ravno tako hudo ali še huje — v ekonomično.

Politični razgled.

Da bode kranjski zbor sklenil adreso na cesarja proti zdanji vladi, dela že zdaj velik hrup po ustavovernem časopisju.

Češki zbor, ali nemški poslanci v njem so sklenili, da češki deklaranti mandate izgube, in da bodo zopet nove volitve za nje. Zarad tega vlada med Čehi velika razdraženost.

Dalmatinski zbor je že pred časom sklenil seje, tiho in „mirno“ brez vse adrese ali resolucije v državopravnih razmerah. Dalmatinski Slovanje se nečejo pečati z „veliko politiko“, ker — razlog je čuden — v prihodnost gledajo. To postopanje dopada edino nemškimi ustavovercem in to je dovolj, da se obsodi.

Dunajskemu listu se telegrafira, da se v

Stambul-u sploh bojé upora na Bolgarskem, in že se je odposlala komisija pod predsedništvom prejšnjih kraljevskih urednikov tje, da bi bolgarski upor zabranili.

Da naši bralci vidijo, kako nemški vladni časopisi pišejo o nas Slovencih, posnemljemo od besede do besede sledečo surovost „N. Fr. Pr.“ „Slovenec kranjske zbornice zategadelj vest peče, da so, pred ko se je sesija pričela, tako velik gobec imeli. Da bi slovensko inteligencijo, ki željno njih del pričakuje, slovensko nadepolno mladost na vseučiliščih in na gimnazijah, potem fanatične kaplane po vaseh poplašali, spuščajo se proti koncu zbornice sesije v kranjski zbornici nekatere opozicijske rakete. Za adreso vsled imenovanja Merhal-a za deželnega šolskega svetovaleca se narodna večina nij (?) odločila; zato pa je v včerajšnji sesiji strašni dr. Zarnik odškodoval narodne poslance in občinstvo na galeriji s silno strastnim govorom, v katerem ministerstvo zarad Merhal-ovega imenovanja dolži, da je ustavo prelomilo, in žuga deti ga v obtožni stan. Vrhunec slovenske taktike, ki je enako strahopetna in lisičja, kaže tudi verifikacijski odsek, naj bi se deželnemu zboru nasvetovalo, da se volitveni red Kaltenegger-ja in Suppan-a odda deželnemu odseku, da se še enkrat pregleda in o njej v prihodnji sesiji poroča. Nevreden izgled!“ — Tako Švabi rohné „omikano“ proti nam!

Amerikanski kongres se je sešel 3. decembra v Washingtonu. Poročevanje prvosednika Granta poudarja posebno dobre razmere k vladam evropskim. Zavoljo tega in pa da je Grant svojemu tovarišu na Francozskem Thiersu srečo voščil, ker so nekatere volitve na Francozskem se dobro izšle, mislimo, da bo prvosednik v prihodnje v zanesljivih razmerah k evropskim vladam, kakor je to bilo do zdaj. Črez malo časa pa bode ameriška vlada imela samo na zapadno Indijo ozirati se. San Domingo se spet prikazuje na horizontu, zdaj, ko ima Grant-ova politika toliko zaupanja. Demokrati bodo v novem kongresu v znatni manjšini. Prepričani na meksikansko-teksonske meje je krotke naravi. Ozirajo se posebno na razsodbo nemškega cesarja v San Juan-prašnji. Cubanski upor nema upati, da bi zmagal. To pa željam Ultra-anneksionistov ne ustreza. O Dunajski razstavi upajo, da bo civilizacijo pospešila in porazumljenje narodov povikšala (!)

Razne stvari.

* (Deseta slovenska predstava dramatičnega društva) v deželnem gledališču bo vtorek 10. decembra. Igrala se bode prvokrat po Germonikovih „Die Weiber von Veldes“ za slovensko gledališče priredjena zgodovinska igra iz časov francoskega gospodarjenja v Iliriji v 3 dejanjih „Pogumne Gorenjke“. Vloženih je v igro več starejih narodnih pesmi, katere dajo igri večjo zanimivost. Predstavljena je bila tá igra v nemškem jeziku na ljubljanskem gledališču trikrat in sicer: 31. marca 1860. leta in 3. in 4. marca 1861. leta. Daljše slovenske predstave tega meseca bodo v nedeljo 15. in četrtek (praznik sv. Štefana) 26. decembra.

* (G. Janez Vencelj), c. kr. avskultant je narečen za adjunkta okrajne sodnije v Kočevju.

* (Iz Trsta) se srbskemu „Pančevcu“ piše dolži dopis, iz katerega posnemljemo sledeče: „Nikdo poreči ne more, da nij Trst od najstarejših časov slovansko mesto. Gotovo je, tudi če se ne obzira na okolico, ki je po vsem slovenska, da je vsak drug stanovalec v Trstu slovenskega porekla. Vendar se kljub temu Trst ne more imenovati slovenskim mestom, ker sami Slovenci svojo narodnost zanemarjajo, in drugonarodni ljudje prevagujejo, posebno Italijani, katerih koren je v Trstu globoko žile zasadil. Italijanski jezik velja tu kot oficijelni, ker se vsi javni in domači posli s italijanskim jezikom vodijo, a občni govor je italijansk, ker se v Trstu več nego v Florenci italijansko go-

vori. Italijani, koristeči se s temi okolnostimi, upotrebljajo vse za se in čvrsto se drže svoje vere, da je Trst laško mesto, in da jim ga velja po Avstriji nasledovati. Isto tako ga pa Nemci, ki imajo v trgovini močen živelj, zovejo: „Wacht an der Adria.“ A mi Slovani, ki imamo največje pravo na Trst, ker je od postanka pa do danes naš, smokve solimo in sušimo, tuje se pa pri našem ognjišču, za našo domovino pulijo in propast nam pripravljajo...“

* (Nova volitev krajnega šolskega sveta v Metliki.) Izvoljeni: Prvosednik Navratil; namestnik Janez Kapelle; odborniki: Janez Požek, Martin Jaklevič, Jure Bajuk.

* (Biškup Strossmayer) je preko Zagreba odpotoval v Italijo.

* (5. apoteka v Ljubljani.) Poroča se nam: „Slov. Narod“ je ob svojem času sodil, peto apoteko v Ljubljani dozdanji lastnik ne bode dolgo imel. Res se je tako zgodilo, ker v novembru je bila prodana za 12.000 goldinarjev.

* (Poslanska marljivost.) Poslanci se menda v deželni zbor volijo, da za deželo delajo. Za to je potrebno, da so v zborih vsaj nazoči. Ali poslanca velikega posestva kranjskega gg. Langer in Margheri sodita menda drugače, kajti baš v zadnjih sejah, ko se najvažnejše reči razpravljajo in je največ dela — teh dveh nij v deželnem zboru bilo, temuč se zabavljata na lovu. — Visokorojeni g. Margheri menda sam čuti, da to nij prav, kajti jezil se je baje, da se tisti poslanci, katerih nij v zboru na čelu zapisnikov sej. *navajajo*

* (Matica ilirska.) V „Viencu“ čitamo: „Za ovi zavod, ki je eden od najzaslužnijih v naši domovini za narodno književnost, za povzdigo narodnega duha, pričeli so se rodoljubi više zanimivati kakor je to bilo pred nekoliko leti. Pristopilo je to leto spet nekaj udov k „Matici ilirski“ in nadjamo se, da se njih število sčasoma še pomnoži ter z njimi tudi sredstva in umne moči za napredek naše književnosti.“

* (Zarad pomanjkanja prostora) smo morali za danes izpustiti „štajerski zbor“ in konec predposlednje seje „kranjskega zbora.“

Vsem slovenskim učiteljem,

prijateljem narodne šole in sploh vsem rodoljubom!

Svojemu bližnjemu pomagati je vsakega človeka najsvetejša dolžnost. Naš bližnji v prvi vrsti pa je narod slovenski, tedaj je tudi naša poglavitna dolžnost, da ga prisrčno ljubimo, zanj skrbimo in mu zvesto pomagamo, kjer koli je treba in kjer koli moremo. Najbolje pa narodu koristimo, ako mu odpiramo in pripravljamo pot do omike. Za narodno omiko delati je tedaj prva dolžnost vsakega rodoljuba, posebno pa še sedaj, ko vse tišči za neprestanim tirom „naprej!“ Skrajni čas je, da resno pomagamo dušnemu in materialnemu razvitku našega milega naroda. Zelo žalostno bi bilo, ko bi nam tuje z nove vred odnesel tudi narodnost, in največja nesreča za nas bi bila, ko bi krepki naš narod hiral in bližal se nevarni narodni bolezni.

Narodna omika in z omiko tudi materialno boljše blagostanje širi in zagotavlja pa se le po dobrih, narodnih šolah. Srečen narod, ki ima dobre šole.

Precej se je že tudi pri nas po Slovenskem storilo za ljudske šole; a mnogo, premnogo je tu še nakopičenega dela, katero zmagovati morejo edino le združene moči v vtrjeni edinosti.

Ta misel navdajala je že davno rodoljubne učitelje in šolske prijatelje, in osnovali so bili v Idriji društvo „Šola“, katero je imelo važno in prelepo nalogo, da bi materialno podpiralo domače šolstvo. Da bi se pa ta lepi namen mogel še popolnše izvrševati, so pri letošnjem prvem splošnem zboru slovenskih ljudskih učiteljev zbrani udje „Šole“ v Ljubljani sklenili, da naj se to društvo preseli v Ljubljano, po okoliščinah

prenarodé tudi pravila, naj se imenuje „**Narodna Šola**“, ter naj se razširja po **vseh slovenskih pokrajinah**. Vlada je ta nova pravila sprejela, in začelo se je že delovanje tega prekoristnega društva. Slavni rodoljubni šolski dobrotniki poslali so mu že svoja lepa darila. Podlaga je tedaj položena, pravila nam kažejo pot, kako naj se izvršuje prelepa svrha, narodni šoli in z njo narodu zdatno pomoči. Šola je nežna cvetica, katera potrebuje skrbne roke v oskrbljevanje in prav dobrega, čuječega varstva, ter neprestane podpore. Te podpore posamezni kraji dostikrat ne morejo šoli dajati; pogostokrat pa manjka tu tudi prave zavednosti. V vseh teh okoliščinah bode društvo „**Narodna Šola**“ skrbelo, da bode malo vložnega denarja prinašalo veliko obresti.

Ganite se tedaj možje učitelji in vrli rodoljubi, ter pomagajte temu lepemu početju! Ako v to društvo pristopi vsaka narodna šola, vsak naroden učitelj in vsak slovenski rodoljub, bodo se tudi naše narodne šole povzdignile in dospele do tiste stopinje omike, katero so drugi narodi že dosegli, — in naroden obstanek je zagotovljen, kajti v sedanji dobi imajo prihodnost le omikani, le kulturni narodi. Tudi naš mili slovenski narod mora ravno po dobri narodni šoli povzdigniti se do svojega dušnega in telesnega blagostanja in uživati blagor, ki ga uživajo že drugi narodi.

(Konec prihodnjič.)

Najnovejša ponudba igre na srečo.

Sreča in blagoslov pri Cohn-u.

Velika od **Hamburške** države garantirana denarna loterija čez

2 milijona 161.300 tolarjev.

Ta ugodna denarna loterija je takrat zopet s dobitki prav znamenito pomnožena: ona obsega 69.000 ždrebič in se bodo v malo mesecih v 7 razdelkih sledeče prilige gotovo dobile, namreč: 1 dobitnik po primérlijeju 100.000 tolarjev, posebno tolarjev 60.000, 40.000, 30.000, 16.000, 12.000, 10.000, 2krat 8000, 3krat 6000, 5krat 4800, 1krat 4400, 12krat 4000, 11krat 3200, 10krat 2400, 32krat 2000, 5krat 1600, 64krat 1200, 122krat 800, 6krat 600, 3krat 480, 256krat 400, 306krat 200, 6krat 120, 402krat 80, 16.408krat 44, 40, 18.340krat 20, 8, 6, 4 in 2 tolarjev.

Vzdiganje dobitkov prvega razdelka je uradno na

18. in 19. decembra t. l.

določeno. K temu velja cela originalna srečka samo 3 $\frac{1}{2}$ gld. a. v. pol originalne srečke samo 1 $\frac{3}{4}$ gld. a. v. četrt „ „ samo 1 gld. a. v. in jaz razpošiljam te originalne srečke z vladnim grbom (ne od prepovedane obete ali privatnih loterij) na frankirano pošiljatev zneska, celo v najdaljše kraje čestitim naročnikom takoj.

Uradni zapisnik vzdigati in

razpošiljanje dobitkov

sledi takoj po ždrebanji na vsacega deležnika natančno in na tihem.

Moja kupčija, kakor je znano, je ta najstarejša in najprejše, ker so deležniki pri meni uže te največje glavne dobitke po 100.000, 60.000, 50.000, čestokrat 40.000, 20.000, celó pogosto 12.000, 10.000 tolarjev i. t. d., in nedavno pri bivših vzdigatvah meseca novembra t. l. skupno svoto čez 100.000 tolarjev po uradnih zapisnikih dobitkov pri meni dobili.

Laz. Sams. Cohn

v **Hamburgu.**

(243—1)

Glavna pisarna, Bankno in menjsko opravilstvo.

brez zdravila

Na prsih in plučah

bolani se po naravnem potu tudi v obupnih in od zdravnikov za neozdravljive razglašanih slučajih radikalno ozdravljajo

brez zdravila.

Po natančnem popisu bolezní pove pismeno več

Dir. J. H. Fickert, Berlin.

Wall-Strasse No. 23.

Honorar 5 gld. a. v., ki se naj pismu priloži.

(162—27) brez zdravila

Jaz Vilhelmina Rix

s tem javno izrekam, da sem kot vdova rajn. dr. A. Rixa zadnjih 16 let sama in edina pripravljalka prave in nepopatene

originalne paste Pompadour,

ker samo jaz skrivnost pripravljajanja poznam. Zato s tem oznanjam, da se omenjena pasta Pompadour od zdaj naprej samo v mojem stanovanji, **Dunaj, grasse Mohren-gasse Nr. 14, 1. Stiege, Thür 62, prava dobi, in svari** pred kupovanjem pri vsakem drugem, ker sedaj niti zaloge, niti podružnice ne vzdržujem in ker sem vse poprejšnje zaloge zaradi storjenega **popačenja opustila**. Moja prava pasta Pompadour, tudi **tudezna pasta** imenovana ne bode nikdar zgrešila svojega učinka; vspeh te nepresegljive paste za lice gre nad vse pričakovanje in je edini **garantiran** pomoček za naglo in neizgledljivo odpravljenje vseh izpuškov v obrazu, sajencev, peg, šinj in mozolcev. Garancija je toliko gotova, da se **denar nazaj daje**, ako pasta ne pomaga. **Loneček te izvrstne paste s podukom vred velja 1 gld. 50 kr. — Razpošilja se proti povzetku.** Naročila pisma naj se pošiljajo Vilhelmini Rix, doktorjevi vdovi, **Dunaj, Gr. Mohren-gasse Nr. 14**, iz prijaznosti vis-à-vis mojim čestitim prejemnikom, dajem, ako se mi majhni opravi v raznih stvareh naročujejo, te opravke poskrbeti in ne računim zanje nobene provizije.

Zehvalna pisma se ne razglašajo.

Vsled akutnih izpuškov na koži, tifusa, dolgotrajnih napadih mrzlice

izvenredno oslabei in malokrvni

popolnem ozdravijo

po Hoffovih sladovih preparatih *) po zdravnikih zaukazovanih.

Osek, 2. avgusta 1872. Med mojimi bolniki je tudi ena šestletna deklica, ki je vsled akutnih izpuškov, tifusa in dolgotrajnih napadih mrzlice izvenredno oslabela in malokrvna postala. Zaukazal sem **Vašo sladovo zdravilno čokolado** in moram pritrditi, da njeno rabljenje **izvrstno ugoden učinek** ima in je mala deklica **vidno boljša** in se zdaj popolnem dobro počuti.

Razglas hranilnice Ljubljanske.

Društvo kranjske hranilnice je v občnem zboru 29. t. m. sklenilo: Hranilnica kranjska v Ljubljani poviša od II. semestra 1873 dalje obrestno mero vložnega denarja

od 4 $\frac{1}{2}$ na 5 $\frac{0}{10}$;

plačevala bode tedaj

od 1. julija 1873 dalje

svojim udeležencem obresti po

5 gold. od 100.

Računila bo obresti, ne kakor do sedaj po celih, ampak po pol mesecih, tisti, ki vloži kapital prvega pol meseca, dobi obresti od 15. tekočega, tisti pa, ki vloži v drugi poli meseca, od 1. dne prihodnjega meseca. Pri izplačevanju vsega, ali le dela kapitala v prvi poli meseca se računijo obresti do konca minulega meseca, pri izplačah v drugi poli pa do 15. tekočega meseca.

Dalje je hranilnično društvo povišalo obrestno mero od kapitalov, posojenih na uknjižena dolžna pisma

od 5 na 6 gold. od 100.

Vsled tega sklepa bodo dolžniki od posojil, katera jim je hranilnica na uknjižena dolžna pisma izplačala, ali katera je ravnateljstvo do današnjega dne (30. novembra 1872) dovolilo,

od 1. julija 1873 dalje

6 $\frac{0}{10}$ obresti plačevali. Od pozneje (po 30. novembru 1872) dovoljenih posojil, bode pa hranilnica 6 $\frac{0}{10}$ obresti **1. januarja 1873** računati pričela.

Tudi je **od danes dalje** povišana obrestna mera kapitalov, posojenih na premakljive (ročne) zastave (državna dolžna pisma, zlato in srebro)

od 5 $\frac{1}{2}$ na 6 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{10}$.

Hranilnične bukvice se brezplačno izdajujejo.

Ravnateljstvo kranjske hranilnice

v Ljubljani 30. novembra 1872.

(244—1)

Od tedaj sem Vaše preparate v večih slučajih z **najboljim vspehom** rabil in Vas prosim, da mi zopet s poštnim povzetkom dva funta sladove zdravilne čokolade v tablah 2. sorte in en paket prsnih sladovih bonbonov doposlati blagovolite.

Dr. A. Lohmayer,

opérateur in železniški zdravnik.

Duna Szekes, 11. julija 1872. Prosim, da pošljete šest steklenic sladoizlečnega zdravilnega piva gospodu Antonu Uglečiču tukaj.

(198—3) **Dr. Mayer,** nadlečnik. *) Centralna zaloga na **Dunaji, Kolovratring 3.** Zaloga v **Ljubljani** pri gosp. **Martinu Golobu.** — V **Ipavi** pri gosp. **Ant. Déperis-u.**

Novi mehovi za ogenj plhati.

Podpisani izdeluje že čez 29 let v Kropčanskem, Kamnogiškem in Tržiškem fužinarstvu (Bergwerk) po velikih in dobrih izkušnjah dobre in stanovitne mehove, na vsak način: okrogle in podolgate, s katerimi se malo oglja porabi in hitro in dobro delati more.

Kdor takšne mehove želi, naj se pismeno ali ustno pri podpisaneu naroči, kateri obljubi, naročena dela hitro in dobro izgotoviti.

V Kropi na Gorenjskem.

(241—2)

Matija Zupan.

A. Popović,

kupčevalec s krojnim in modnim blagom,

priporoča svojo bogato sortirano zalogo najnovejših **jopičev, mantil, plaščev, dežnih plaščev, bašlikov, telogrejev in telogrejskih rob, letnih in zimskih robev & longshawl-ov, spalnih sukenj za gospode, odej iz kambrika, tibeta & pikéja, rolet za okna, rob za pohištvo in zagrinjala; najnovejšo obleke za gospe v svilu, polusvilu, ovčji in poluvolni, v kambriku, perkalini, briljantinu, piké-ju in pikejskem barhentu; vseh vrst belo in podšívno blago in mnogo drugih malenkosti z zagotovilo najreinejše postrežbe, izvršuje vnanja naročila najnagleje in najceneje.**

(239—2)